ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԴԷՊՔ

Պատուայի տնկաբանական պարտիզին տարեդարձի հանդէսը :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ տնկաբանական պարտէզներուն մէջ ամենէն հինը Պատուայինն է : Անոր ստորագրութիւնը ուրիշ առենի ձգելով, հոս այսչափը միայն ըսենք, որ ասիկայ Վենետկոյ հասարակապետութիւնը հաստատեր է 1545ին, յունիսի 30ին, որով կ'ըլլայ երեք հարիւր տարեկան չէնք : Հիմակուան աս պարտիզին վերատեսուչը, որ մեծանուն Վիզիանի վարժապետն է, գեղեցիկ մտածութեամբ առաջարկեց տէրութեան, ու յունիսի 30ին փառաւոր հանդէս մը ըրաւ երեքհարիւր տարուան տարեդարձին : Հանդէսին սկիզբը՝ մարմարինէ արձան մը կանգնեցին բուսաբանութեան վարժարանին ճակատը՝ յիշատակ Պոնաֆէտէ անունով պատուայի ուսումնականին, որ ան պարտիզին հիմնադիրը եղած է . աս արձանին ծախքը ըրած էին Վիզիանիին հիմակուան աշակերտները : Անկէ ետքը վարձատրութիւններ եղան մէկ քանի մասնաւոր մարդկանց՝ որ ջանք ունին Պատուայի մօտ երկիրներուն մէջ ծառերուն ու ծաղիկներուն մշակութիւնը ծաղկեցընելու :

Աս պարտէզին բիւրաւոր բոյսերուն մէջ խիստ երեւելի է երեքհարիւր տարեկան սօսին[1], որ (ինչպէս ան հանդիսին մէջ կարդացուած ոտանաւորներուն մէկը կ'ըսէ)

“Ջաճունաճիւղն ունի զճակատ վերամբարձ .
Արհամարհէ զդըժխեմ երկնից ոխութիւնս ,
Եւ ըզցասումն երեքարիւր ձըմերանց ” :

Իրիկունը աս սօսին վերէն 'ի վար զարդարեցին ծաղիկներով ու կանթեղներով . բունին վրան ալ դափնի պսակներու մէջ կը կարդացուէին բոլոր ան վարժապետներուն անունները որ աս երեքհարիւր տարուան միջոցը ան պարտիզին մէջ բուսաբանութեան վրայ դաս տուած են : Անկէ զատ բոլոր պարտէզն ալ հազարաւոր կանթեղներով լուսաւորուած էր, և մէկ կողմանէ զինուորական երաժիշտները բազմաթիւ նուագարաններով հանդէսը կը պայծառացընէին : Ահա այսպէս կ'արթըննայ ու կը քաջալերուի Եւրոպայի մէջ ուսումնասիրութեան և հայրենասիրութեան ոգին :

◆

Վէննայի մէջ աս տարուան արուեստից հանդէսը :

ԻՆՉՊԷՍ Եւրոպայի ամէն երեւելի քաղաքները, այսպէս ալ Վէննա աս տարի հանդէս եղաւ ամէն տեսակ արհեստից ու ձեռագործներու : Անոնց մէջ մէկքանիին վրայ ինչ ընդհանուր դիտողութիւններ որ եղած են՝ հոս համառօտելով դնենք :

Յախճապակէ ու կաւէ անօթները շատ կատարելագործուեր են, մանաւանդ թեթեւութեան կողմանէ . նմանապէս ոսկեզօծումը և գոյները շատ աղէկ տրուած են եղեր :

Երկըթէ ու պողպատէ գործիքներուն մաքրութեանն ու բարակութեանը վրայ ամէնքը զարմացեր են :

Ոսկիէ ու արծըթէ բանուածքները շատ բարակ ու վարպետ են եղեր, թէպէտ և Գաղղիայի ու Անգղիայի բանուածքներուն չեն հասած :

Փայտէ կահ կարասիները աղէկ գովեստով կը յիշատակուին : Վուշը, կտաւն ու կանեփը, ինչպէս նաև բամպըկէ լաթերը շատ կատարելագործուեր են, ու խիստ ալ աժան են եղեր :

Բրդեղէնները, մանաւանդ շալերը շատ զարմանք բերեր են տեսնողներուն՝ իրենց բարակութեամբը, կակղութեամբը, և գոյներուն գեղեցկութեամբը . ասոնց գինն ալ Գաղղիայի շալերէն սուղ չէ եղեր :

Ապակեղէնի կողմանէ, այսինքն հայլի, ապակի, արհեստական գոհար շինելու կողմանէ, Աւստրիայի գործարանները Անգղիայի ու Գաղղիայի գործարաններուն ալ հասեր են :

Մետաքսի թելքաշելը շատ առաջ գնացեր է :

Բնաբանութեան և ուրիշ ուսմանց յարմար գործիքները շատ բարակցեր են, և յոյս կայ որ աւելի ալ բարակնան օրէ օր :

Երաժշտական գործիքները այնչափ կատարելագործուեր են որ Գաղղիայիններուն կը հասնին, ու թերեւս անոնցմէ վեր ալ են :

Կաշիները խիստ աղէկ կոկած՝ բանած ու աժան են եղեր . գառան ու այծու մորթերը որ շատ աղէկ ներկուած են՝ ձեռնոց շինելու համար շատ ընդունելի եղեր են :

Կառքերուն շէնքը շատ աւելի կատարելագործուեր է ձեւին ու ամրութեանը կողմանէ . բայց փափաքելի է որ աւելի թեթեւ ու ձեւաւոր ըլլան :

Շաքարի գործարանները շատցեր ու բարակցեր են :

Շոգեշարժ գործիքները օրէ օր կատարելագործուելու վրայ են . կ'ըսեն թէ քանի մը տարիէն Աւստրիացիք կարօտ չեն ըլլար այսպիսի գործիքները Անգղիայէն բերել տալու :

◆

Էնքէի գիսաւորը :

ԷՆՔԷԻ գիսաւորը նորէն երեւցեր է յուլիսի 10ին Հռոմայ աստղաբաշխական դիտարանէն : Աս ան գիսաւորն է որ առջի անգամ Փոնս անունով աստղաբաշխը տեսաւ 1818ին, Նոյեմբերի 26ին . բայց որովհետեւ Էնքէ աստղաբաշխը աս գիսաւորին շրջանը գտաւ, որ երեք տարին մէյմը կը կատարէ, անոր համար Էնքէի գիսաւոր կ'ըսուի :

Էջ	Տող	Սխալ	Ուղիղ
205	53	համակ	կամակ

---

[1] Չինար :

ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ՂԱԶԱՐՈՒ